

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA XALQARO BAHOLASH TALABLARIGA MOS O'QUV TOPSHIRIQLARINI ISHLAB CHIQISH

Saidova Gavhar Ergashovna

Buxoro davlat pedagogika instituti dotsenti

Itolmasova Oygul Sabritdinovna

Buxoro davlat pedagogika instituti 1-kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich ta'limda o'quv topshiriqlarini xalqaro baholash standartlariga mos ravishda ishlab chiqish metodikasini takomillashtirish masalalarini ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda o'quv topshiriqlarini yaratishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar, baholash mezonlari va ta'lim sifatini oshirish usullari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Boshlang'ich ta'lim, xalqaro baholash, o'quv topshiriqlari, metodika, ta'lim sifatini oshirish, baholash standartlari

РАЗРАБОТКА ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКИХ ЗАДАНИЙ В СООТВЕТСТВИИ С МЕЖДУНАРОДНЫМИ ТРЕБОВАНИЯМИ ОЦЕНКИ В НАЧАЛЬНОМ ОБРАЗОВАНИИ

Саидова Гавхар Ергашовна

Доцент, Бухарский государственный педагогический институт

Итолмасова Ойгуль Сабритдиновна

Студентка 1-го курса магистратуры, Бухарский государственный педагогический институт

Аннотация: В статье рассматриваются вопросы совершенствования методики разработки учебных заданий в начальном образовании в соответствии с международными стандартами оценки. Исследование анализирует современные педагогические подходы, критерии оценки и методы повышения качества образования при создании учебных заданий.

Ключевые слова: Начальное образование, международная оценка, учебные задания, методика, качество образования, стандарты оценивания

DEVELOPING TEACHING ASSIGNMENTS IN ACCORDANCE WITH INTERNATIONAL ASSESSMENT REQUIREMENTS IN PRIMARY EDUCATION

Saidova Gavkhar Ergashovna

Associate Professor, Bukhara State Pedagogical Institute

Itolmasova Oygul Sabritdinovna

First-year Master's Student, Bukhara State Pedagogical Institute

Abstract: This article examines the improvement of the methodology for designing learning tasks in primary education according to international assessment standards. The study analyzes modern pedagogical approaches, evaluation criteria, and methods for enhancing the quality of education when creating learning tasks.

Keywords: Primary education, international assessment, learning tasks, methodology, quality of education, assessment standards

Kirish. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 8-dekabrdagi “Xalq ta’limi tizimida ta’lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 997-sonli qarori milliy ta’lim tizimini xalqaro baholash dasturlari talablariga moslashtirishda muhim huquqiy asos bo‘lib xizmat qiladi.¹ Ushbu qarorda PISA, TIMSS, PIRLS kabi xalqaro baholash tadqiqotlariga tayyorgarlik ko‘rish, o‘quvchilarning o‘qish, matematik va tabiiy fanlar bo‘yicha savodxonligini baholash mexanizmlarini joriy etish hamda xalqaro metodikalarga mos o‘quv topshiriqlarini ishlab chiqish tartibini belgilash asosiy vazifalar sifatida belgilangan.

Mazkur hujjat ijrosi doirasida boshlang‘ich ta’limda jahon madaniyati, ilmfan yutuqlari va zamonaviy axborot resurslarini kichik yoshdagi maktab o‘quvchilariga yetkazish, shuningdek, ta’lim jarayonini o‘qituvchi, o‘quvchi va ota-ona hamkorligida tashkil etish ta’lim tizimini modernizatsiya qilishning ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Bu orqali yangi O‘zbekiston taraqqiyoti uchun raqobatbardosh va malakali kadrlarni tayyorlash, uzluksiz ta’lim tizimining muhim bo‘g‘ini hisoblangan boshlang‘ich ta’limda sifatli bilim olish uchun zarur shart-sharoitlar yaratish imkoniyati kengaymoqda.

Shu jarayonda o‘qitish metodlari, usullari va vositalarini to‘g‘ri tanlash hamda ularni ta’lim jarayoniga samarali tatbiq etish o‘quvchilarning ongli o‘qish,

¹ O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 08.12.2018 yildagi 997-son

mustaqil fikrlash va egallangan bilimlarni hayotiy vaziyatlar bilan bog'lay olish ko'nikmalarini shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Global miqyosdagi raqobat va globallashuv sharoitida pedagogik innovatsion texnologiyalarni joriy etish orqali o'quvchilarning mantiqiy-tahliliy, tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirish ta'lim sifatini xalqaro standartlar darajasiga ko'tarishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Shu bois bugungi kunda boshlang'ich sinf o'qituvchilaridan faqat bilim berish emas, balki o'quvchilarda zamonaviy kompetensiyalar, ko'nikma va malakalarni shakllantirish talab etilmoqda. Mazkur fanning asosiy maqsadi bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini xalqaro baholash tizimlari (PISA, PIRLS, TIMSS, EGRA, EGMA) bilan tanishtirish, ularning o'tkazilish xususiyatlari va talablari haqida bilim berish hamda boshlang'ich sinf o'quvchilarini ushbu baholash dasturlariga tayyorlash metodikasini o'rgatishdan iboratdir. Bu esa ta'lim jarayonini xalqaro baholash mezonlariga mos holda takomillashtirishga xizmat qiladi.

Xalqaro baholash dasturlari, xususan, PIRLS dasturi 2001-yilda Ta'lim sohasidagi yutuqlarni baholash xalqaro assotsiatsiyasi (IEA) tomonidan joriy etilgan bo'lib, har besh yilda bir marotaba 4-sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini xalqaro darajada baholashga qaratilgan. O'qish savodxonligi o'quvchilarning keyingi ta'lim bosqichlarida muvaffaqiyatli o'qishi va shaxsiy rivojlanishi uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Shu sababli PIRLS talablari boshlang'ich ta'limda o'quv topshiriqlarini ishlab chiqishda asosiy yo'nalish sifatida qaralmoqda.

So'nggi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar iqtisodiyotning jadal rivojlanishiga zamin yaratib, barcha sohalarda raqobatbardosh va malakali kadrlarni tayyorlashga bo'lgan ehtiyojni kuchaytirdi. Bu esa o'quvchilarning darslarga qiziqishini oshirish, o'qituvchilarning ta'lim-tarbiya jarayoniga yangicha yondashuvlarni joriy etishini talab etadi. Xalqaro baholash dasturlariga mos o'quv topshiriqlari o'quvchilarning faolligi, mustaqil

fikrlashi va bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.

PISA va PIRLS kabi xalqaro baholash dasturlarining asl mohiyati o'quvchilarda tafakkur faolligini shakllantirish, ularni ijodkorlik va innovatsion fikrlashga yo'naltirishdan iboratdir. Shu nuqtayi nazardan, O'zbekistonda xalqaro tajribaga tayangan holda o'quvchilarning bilim darajasini baholash va monitoring qilishga qaratilgan milliy baholash tizimini yanada takomillashtirish dolzarb vazifa hisoblanadi. Ushbu tizim zamon bilan hamnafas rivojlanib, baholash mezonlarini xalqaro talablar asosida doimiy ravishda yangilab borishi orqali boshlang'ich ta'limda o'quv topshiriqlarini ishlab chiqish metodikasini takomillashtirishga xizmat qiladi.

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) xalqaro baholash tadqiqoti boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligi, matnni anglash va mazmunini tahlil qilish ko'nikmalarini baholashga qaratilgan. Tadqiqot doirasida o'quvchilarning badiiy va axborot matnlarini tushunishi, asosiy g'oyani aniqlashi, xulosalar chiqarishi hamda tanqidiy fikrlash qobiliyatlari muhim mezon sifatida qaraladi. Shu sababli PIRLS talablari asosida o'quv topshiriqlarini yaratishda interfaol metodlardan foydalanish, differensial yondashuvni qo'llash hamda o'quvchilarning funksional savodxonligini rivojlantiruvchi topshiriqlarni ishlab chiqish zarur hisoblanadi.

Boshlang'ich ta'limda xalqaro baholash talablariga mos o'quv topshiriqlarini ishlab chiqish jarayonida o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi muhim omil hisoblanadi. PIRLS va TIMSS tadqiqotlariga tayyorlash jarayonida o'qituvchilardan matnlar bilan ishlash, o'quvchilarga matnni tahlil qilishni o'rgatish, muammoli vaziyatlarga asoslangan topshiriqlar tuzish hamda baholash mezonlarini to'g'ri qo'llash malakasi talab etiladi. O'qituvchilarning metodik kompetensiyasi qanchalik yuqori bo'lsa, o'quvchilarning xalqaro baholash sinovlaridagi natijalari ham shunchalik samarali bo'ladi.

Xulosa. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ilg'or mamlakatlar va O'zbekiston maktablari o'quvchilarga bilim berishda yondashuvlarida asosiy farqlarga ega.

Xorijiy tajribada bolalar ta'lim jarayonida ortiqcha umumiy fanlar bilan zo'riqtirilmaydi, asosiy fanlar tizimli ravishda o'rganiladi va ularning atrofida o'quv jarayoni tashkil etiladi. Ota-onalar va ta'lim muassasalari o'quvchilarning faqat test savollariga javob berish yoki ma'lumotlarni yodlash bilan cheklanmasdan, ularning zamonaviy jamiyat va mehnat bozoridagi ehtiyojlarga javob bera oladigan bilim va ko'nikmalarini rivojlantirishga intiladi. Shu bois, samarali muloqot, jamoada ishlash, tanqidiy va ijodiy fikrlash, shuningdek, chet tillarda yetarli darajada muloqot qilish qobiliyatlari eng qadrlanadigan ko'nikmalardan hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori, 08.12.2018 yildagi 997-son Khodjayev, B.H. (2017). *General Pedagogy*. Tashkent: Sano-Standard Publishing House.
2. O'zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi rasmiy sayti. uzeu.uz
3. Usmonova, D. (2022). Importance of Transposition of Word Categories in English. *O'zbekistonda Fanlararo Innovatsiyalar va Ilmiy Tadqiqotlar Jurnali*, 1(10), 128–131.
4. Saidova, G. E. (2024). BOSHLANG 'ICH SINIF TARBIYA DARSLARIDA HADISLAR USTIDA ISHLASHNING UMUMIY METODIKASI. *Экономика и социум*, (12-1 (127)), 362-365.
5. Saidova, Gavhar. "Boshlang 'ich sinf tarbiya darslarida integrativ yondashuv." *MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI JURNALI* 3.3 (2025).